

58/0185

N O T A

referitoare la prezentarea proiectului sovietic de document privind securitatea europeană ce ar urma să fie adoptat la Consfătuirea de la Praga a Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia

La 14 ianuarie 1972, orele 15,00, George Macovescu, prim-adjunct al ministrului afacerilor externe, a avut prima întrevvedere cu L.I. Mendelevici, ambasador cu însărcinări speciale din MAE al URSS, care a venit la București pentru a transmite proiectul sovietic al documentului principal ce ar urma să fie adoptat la Consfătuirea de la Praga a Comitetului Politic Consultativ și a avea discuții preliminare cu partea română referitoare la textul acestui document.

Din partea sovietică a participat V.I. Drozdenko - ambasadorul URSS în România, N.V. Maslennikov - ministru consilier, și V. Pozniakov - secretar I.

Din partea română au fost prezenți: S. Celac și I. Colț - directori, R. Neagu - secretar I și M. Roșianu - atașat.

1. Prezentarea proiectului. Emisarul sovietic a înfățișat, în limba rusă, proiectul sovietic al documentului privind securitatea europeană. El a arătat că are împuterniciri să prezinte considerentele care au stat la baza acestui proiect și să poarte discuții pentru ajungerea la un punct de vedere comun asupra formei și conținutului "proiectului inițial al documentului principal al Consfătuirii". El a

./.

2

arătată, la întrevederile recente de la Varșovia, când s-a stabilit în principiu convocarea ședinței Comitetului Politic Consultativ, L.I.Erejnev a primit sarcina ca partea sovietică să pregătească proiectele de documente. La indicația conducerii sovietice, M.P.Firiubin, "secretar general al Tratatului de la Varșovia", a trecut la difuzarea proiectului documentului principal prin emisari speciali trimiși în capitalele țărilor participante la Tratat. L.I.Mendelevici este unul din acești emisari.

2. Caracterul documentului. În concepția sovietică, documentul Consfătuirii trebuie să constituie programul politic de acțiune în viitorul apropiat, continuând astfel seria documentelor începută cu Declarația de la București din 1966, după care au urmat Apelul de la Budapesta (1969) și Declarația de la Berlin (1970).

Declarația de la Praga privind pacea, securitatea și colaborarea în Europa ar avea scopul de:

- a mări atracția ideilor promovate de țările socialiste;
- a contribui la cursul îndreptat spre destindere în Europa;
- a facilita organizarea convocării cât mai urgente a Conferinței.

Conducerea sovietică a considerat și consideră că în faza actuală este prematur ca țările socialiste să inițieze un proiect de document, care să fie supus dezbaterii și adoptării la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa.

3. Conținutul proiectului sovietic. Proiectul sovietic de Declarație cuprinde un preambul, trei capitole și o încheiere.

a. Introducerea este concepută ca o fundamentare a ideii de continuitate a procesului de destindere în Europa și evidențiere a aportului în acest proces al țărilor socialiste, precum și al altor țări (se are în vedere contribuția

și, într-o măsură a RF a Germaniei, a țărilor scandina-

b. Capitolul I prezintă analitic situația generală în Europa și tendințele în relațiile reciproce dintre state. Scopul de a sublinia "pentru prima oară perspectiva normalizării depline a relațiilor dintre toate țările socialiste și a Germaniei". Această apreciere nu putea fi făcută cu un an în urmă. Acum sîntem confrunțați cu un fenomen istoric nou care trebuie remarcat.

Totodată, se atrage atenția și asupra elementelor negative și în primul rînd asupra orientărilor spre accentuarea înarmărilor prevăzută de ultima sesiune a NATO, fără a se face, însă, nominalizări. Se arată în mod expres că "statele participante la Tratatul de la Varșovia nu pot să nu tragă din aceasta concluzii corespunzătoare pentru securitatea lor".

Se caută însă să se păstreze nota optimistă care caracterizează în general dezvoltarea situației politice pe continent.

c. Capitolul II reprezintă embrionul viitorului document politic de bază ce ar trebui adoptat de Conferința europeană. Cea șapte principii prezentate în această secțiune reprezintă, în concepția sovietică, adaptarea la Europa a principiilor generale care trebuie să guverneze relațiile dintre state. În acest scop au fost folosite:

- "principiile colaborării între URSS și Franța", Tratatul URSS cu RFG, Tratatul Poloniei cu RFG, precum și alte documente semnate de țările socialiste cu țările capitaliste, cum este, de exemplu, Comunicatul comun român-francez;
- documentele adoptate la ONU.

Diplomatul sovietic a rezervat o parte însemnată din expunerea sa pentru argumentarea ordinii de preferință în care sînt expuse cele șapte "principii" și explicarea motivelor de selecționare a lor. Astfel, el a susținut că în condițiile pe care le prezintă Europa, "inviolabilitatea

"frontierelor" este elementul fundamental al stabilității. De asemenea, a făcut un istoric al noțiunii de "coexistență pașnică", apărută o dată cu Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și elaborată de Lenin. "Insist asupra acestui paragraf", a spus L.I. Mendelevici, "deoarece știm că și tovarășii români au vederi bine stabilite în ceea ce privește normele de conviețuire între state. Noi am dori să cunoaștem părerile dv. cu privire la acest principiu pentru a elimina orice posibilitate de speculații". Includerea și redactarea lui a făcut obiectul unor dezbateri ample la "nivelul de lucru" și unei discuții speciale la "nivelul conducerii superioare", unde se apreciază că forma prezentată în textul actual este "cea mai rațională și științifică".

Ca element nou, a fost menționată includerea printre cele șapte principii a "dezarmării" și "sprijinirii ONU".

În ceea ce privește insistența pentru convocarea Conferinței, este bine să se folosească o formulare prudentă. Tocmai de aceea se specifică numai că întrunirea Conferinței poate să aibă loc în 1972. Se introduce însă elementul nou că propunerea privind consultările multilaterale este aprobată în prezent de toate statele interesate.

Partea sovietică consideră că la nivelul Comitetului Politic Consultativ nu este cazul să se abordeze aspecte concrete pe care le prezintă pregătirea și desfășurarea Conferinței. Deja, pe aceste teme, miniștrii afacerilor externe au prezentat o serie de poziții comune, cu prilejul consfățuirii recente de la Varșovia.

În ceea ce privește punctul doi al ordinii de zi a Conferinței, propusă de țările socialiste, s-a considerat că nu este cazul să se reia pozițiile exprimate anterior sau să se dezvolte aceste poziții. De aceea, proiectul se limitează numai la enunțarea acestei chestiuni pentru reafirmarea interesului țărilor socialiste.

d. Capitolul III introduce pentru prima oară într-un document comun evidențierea în secțiune aparte a poziției

țarilor socialiste participante la Tratatul de la Varșovia cu privire la reducerea forțelor armate și armamentelor. Ca problemă însă, reducerea trupelor nu este nouă. Țările socialiste s-au pronunțat și separat și în comun în favoarea unei asemenea reduceri.

Schimbul de vederi pe această temă va avea loc în afara cadrului Consfătuirii și nu trebuie menționat în document.

Includerea acestei chestiuni în document se face fără vreo legătură cu schimbul de vederi. Partea sovietică consideră că un asemenea capitol ar fi trebuit înscris și în cazul în care nu s-ar fi prevăzut schimburi de vederi, deoarece:

- unele state occidentale leagă convocarea conferinței de prezentarea într-o formă mai definită a poziției țărilor socialiste în problema reducerii trupelor;
- micșorarea nivelului confruntării militare duce la întărirea păcii.

Fiindcă acesta este primul document în care se face referire specială la problema reducerii trupelor este bine ca expunerea poziției să aibă caracter general și laconic:

- poziție de principiu;
 - reducerea trebuie să se refere atât la forțele străine cât și la cele naționale, deși la negocieri nu este necesar să participe toți;
 - reducerea să se facă fără prejudicii;
 - abordarea să nu fie de la bloc la bloc;
 - cadrul de negocieri trebuie pus de acord.
- În mod intenționat nu s-a expus o poziție:
- dacă reducerea trebuie să se refere la toate țările europene sau numai la unele;
 - dacă reducerea este radicală sau simbolică;
 - care sînt proporțiile.

În ceea ce privește misiunea lui Brosio, partea sovietică nu intenționează să primească pe emisarul celor 14 țări NATO, însă va evita în continuare să facă o declarație

expresă în acest sens.

Partea sovietică insistă ca această formulă să fie cuprinsă în documentul final al Consfătuirii. Hotărârea cu privire la includerea ei în proiectul sovietic a fost luată la nivelul cel mai înalt.

2. La întrebările primului adjunct al ministrului - George Macovescu - emisarul sovietic a dat următoarele informații suplimentare cu privire la poziția sovietică:

a. În afara documentului de bază care face obiectul proiectului sovietic, Consfătuirea ar urma să mai adopte un Comunicat. Textul acestuia nu ridică însă probleme, deoarece va fi la fel ca celelalte, adoptate până acum.

b. Toate țările participante la Tratat au comunicat acordul ca reuniunea să se deschidă la 25 ianuarie a.c.

c. Ministrul de externe sovietic A. Gromiko nu va fi prezent la Consfătuire. Incepând cu data de 23 ianuarie, el urmează să efectueze o vizită în Japonia. S-a încercat să se schimbe data plecării sale la Tokio, dar nu a fost posibil.

d. Probabil că lucrările vor dura 3 zile (cel puțin două zile). Se pare că textele cuvântărilor vor fi mai mari decât la reuniunea recentă a miniștrilor afacerilor externe. La "nivelul de lucru" se prevede ca L.I. Brejnev să vorbească cca. o oră.

e. Partea sovietică nu a luat în considerare posibilitatea organizării unei reuniuni pregătitoare înainte de deschiderea Consfătuirii. Aceasta nu înseamnă însă că n-ar putea să aibă loc la Praga o asemenea reuniune.

f. Ordinea de zi a lucrărilor ar urma să cuprindă două puncte:

- cu privire la securitatea europeană;
- raportul Comandantului suprem al Forțelor Armate Unite ale țărilor participante la Tratatul de la Varșovia.

g. Dezbaterile la punctul 2 vor fi mai reduse.

Probabil că se va adopta "formula de la Sofia": după raportul comandantului suprem, vor interveni delegațiile, nu însă neapărat toate. Se presupune că intervențiile vor fi scurte.

h. Schimbul de vederi cu privire la reducerea forțelor armate și armamentelor va avea loc în afara ordinii de zi.

La întrebarea suplimentară a primului adjunct al ministrului, George Macovescu, dacă problema reducerii trupelor se va discuta în cadrul punctului referitor la securitatea europeană, emisarul sovietic L.I.Mendelevici a răspuns negativ.

i. Detalii cu privire la problemele organizatorice (durată, difuzarea proiectelor de documente, organizarea unei reuniuni pregătitoare, componența delegațiilor și altele) ar trebui să fie furnizate de partea cehoslovacă.

j. Componența delegațiilor urmează să fie cea obișnuită la asemenea consfătuiri. Din partea sovietică vor participa: L.I.Brejnev, A.Kosighin, K.Katușev (probabil), primul adjunct al ministrului afacerilor externe V.V.Kuznețov. Componența definitivă se va stabili cu o săptămână înainte de consfătuire.

Nu se știe dacă ambasadorii la Praga vor face parte din delegații.

3. Emisarul L.I.Mendelevici a arătat că are indicații să rămână la București cât este nevoie pentru discuții. El a spus că în această perioadă este la dispoziția partii române pentru a răspunde la eventualele întrebări, a da explicații și a facilita ajungerea la un acord asupra textului inițial al proiectului de document. Timpul liber ar dori să-l folosească pentru cunoașterea României. În mod expres a exprimat dorința de a vizita Galeria Națională.

El a mulțumit pentru primirea și ospitalitatea acordată de partea română.

Ambasadorul Erozdenko a rugat ca ora prânzului de luni 17 ianuarie să fie rezervată pentru un dejun pe care el dorește să-l ofere la ambasada URSS în onoarea primului adjunct al ministrului afacerilor externe, George Macovescu. La dejun ar dori să invite și 4-5 lucrători ai MAE. Invitația sa a fost acceptată cu plăcere.

4. Primul adjunct al ministrului George Macovescu, relevând utilitatea acestui sistem de schimburi de vederi în preajma consfătuirilor țărilor socialiste participante la Tratatul de la Varșovia, a subliniat dorința părții române de a se ajunge la un punct de vedere comun. Proiectul propus partea sovietică va face obiectul unui studiu atent, urmînd ca luni, 17 ianuarie a.c., să se treacă la discuții pe text.

15 ianuarie 1972